

Vergaderjaar 2018–2019

21 501-02

Raad Algemene Zaken en Raad Buitenlandse Zaken

Nr. 1983

BRIEF VAN DE MINISTERS VAN BUITENLANDSE ZAKEN, VAN JUSTITIE EN VEILIGHEID EN VAN BINNENLANDSE ZAKEN EN KONINKRIJKSRELATIES

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 12 maart 2019

Tijdens het Algemeen Overleg d.d. 6 februari jl. over de informele JBZ-raad zegde de Minister van Justitie en Veiligheid toe dat de Minister van Buitenlandse Zaken Uw Kamer nader zou informeren over «het peerreviewmechanisme, het initiatief uit België en het voorstel over de koppeling ontvangst EU-middelen en rechtsstatelijkheid» (Kamerstuk 32 317, nr. 540).

Met het EU-lidmaatschap hebben alle lidstaten zich gecommitteerd aan de waarden van de Unie, waaronder ook de rechtsstaat (artikel 2 VEU). Helaas staat de rechtsstaat in een aantal EU-lidstaten in toenemende mate onder druk. Een structurele dialoog tussen lidstaten hierover ontbreekt vooralsnog. In lijn met de motie-Van der Graaf (CU) die de regering oproept «zich in te spannen voor een peerreview tussen de lidstaten onderling alsook tussen de lidstaten en de EU om daarmee in wederzijds vertrouwen en openheid over het onderwerp rechtsstatelijkheid van gedachten te wisselen» is het kabinet er voorstander van om een dergelijke structurele dialoog binnen de Unie tot stand te brengen, waarbij dient te worden voldaan aan de hierna geschetste voorwaarden.

Op initiatief van de Belgische Minister van Buitenlandse Zaken wordt momenteel tussen de lidstaten een voorstel besproken om te komen tot een intergouvernementeel peerreviewmechanisme inzake rechtsstatelijkheid en marge van de Raad Algemene Zaken. Nederland is actief bij dit initiatief aangehaakt. Zo was Nederland op hoogambtelijk niveau vertegenwoordigd op een bijeenkomst in Berlijn in november 2018 waarbij vrijwel alle lidstaten over het voorstel van gedachten wisselden. Begin maart 2019 was wederom een ambtelijke bijeenkomst hierover in Brussel waaraan Nederland deelnam.

De review heeft tot doel een constructieve, gestructureerde en interactieve politieke discussie tussen alle lidstaten te bevorderen, zodat daadwerkelijke verbetering van de rechtsstaat kan worden bewerkstelligd. Het mechanisme moet daarbij gebaseerd zijn op de principes van objectiviteit, non-discriminatie, gelijke behandeling van alle deelnemende landen, en op basis van een *evidence-based* en onpartijdige benadering. Ook dient het mechanisme complementair te zijn aan de activiteiten van EU-instellingen en overige internationale organisaties, zoals de Raad van Europa en de *Universal Periodic Review* van de VN-Mensenrechtenraad, en aanvullende bureaucratische werklast zoveel mogelijk te vermijden. Ook dient er gebruik gemaakt te worden van bestaande instrumenten en expertise. Bezien moet worden hoe de effectiviteit en efficiëntie van het peerreviewmechanisme kan worden gewaarborgd. Daarbij onderstreept het kabinet nadrukkelijk dat het voorgestelde mechanisme niet is bedoeld als vervanging van de artikel 7-procedure of andere reeds bestaande mechanismen en instrumenten.

En marge van de Raad Algemene Zaken van 19 maart a.s. zullen de uitgangspunten van het voorgestelde mechanisme door België en Duitsland aan de lidstaten ter goedkeuring worden voorgelegd, waarna de precieze modaliteiten met de deelnemende lidstaten zullen worden uitgewerkt. Omdat het mechanisme buiten de Europese Verdragen om is voorzien, is deelname uiteindelijk op vrijwillige basis. Voorzien is dat de review zal plaatsvinden in de marge van de Raad Algemene Zaken. Inzet van Nederland en gelijkgestemde landen is echter om zoveel mogelijk landen tot deelname over te halen om een zo inclusief en zinvol mogelijk mechanisme te creëren.

Het kabinet is er tevens voorstander van te komen tot een mechanisme dat de ontvangst van EU-fondsen verbindt met het waarborgen van rechtsstatelijkheidsbeginselen, zoals de Commissie heeft voorgesteld in het kader van het nieuwe Meerjarig Financieel Kader (MFK). Uitgangspunt voor het kabinet daarbij is dat de EU-begroting beschermd moet worden tegen structurele tekortkomingen op het gebied van de rechtsstaat in lidstaten, omdat deze een risico vormen voor een goede besteding van EU-geld. Een dergelijk mechanisme dient naar de mening van het kabinet transparant, proportioneel en juridisch houdbaar te zijn. Het kabinet spant zich met gelijkgestemde lidstaten in om een dergelijk mechanisme onderdeel van het nieuwe MFK uit te laten maken. In zijn brief van 20 november 2018 heeft de Minister van Buitenlandse Zaken u nader geïnformeerd over de kabinetspositie ten aanzien van dit Commissievoorstel, naar aanleiding van het advies van de Europese Rekenkamer. Dit Commissievoorstel staat los van het hiervoor beschreven peerreviewmechanisme inzake rechtsstatelijkheid.

De Minister van Buitenlandse Zaken,
S.A. Blok

De Minister van Justitie en Veiligheid,
F.B.J. Grapperhaus

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
K.H. Ollongren